

crkva u svijetu

POGLEDI

METODE OSNOVNOG PASTORALA ZA PONOVDNU EVANGELIZACIJU EVROPE

Karl Gastgeber*

Poslije Sabora, a osobito u najnovijim papinskim okružnicama i nagovorima pape Ivana Pavla II, uvijek i ponovno se govori o novom evangeliziranju kao najvažnijem cilju svih crkvenih aktivnosti. Papa Pavao VI. u svojoj enciklici *Evangelii nuntiandi* (1975) tvrdi da je evangeliziranje prenošenje i svjedočenje kršćanske vjere, Kristove radosne vijesti. Na Drugom vatikanskomu, u dekretu o misijskoj djelatnosti Crkve, misije se nazivaju prvim sađenjem vjere među nekršćanskim narodima. Ovo se ne može ostvariti bez inkulturacije. »Budući da evangelizacija gubi vrlo mnogo na svojoj snazi i djelotvornosti, ako se ne uzima u obzir konkretni narod kojemu se obraća i ne upotrebljava njegov jezik, njegovi znakovi i simboli, ne odgovara na njegova posebna pitanja i ne vodi računa o njegovu konkretnom životu (EN 63).«

Zadaća »novog evangeliziranja Evrope« suočava se svakodnevno s određenim poteškoćama. Već riječ »evangeliziranje« zvuči apstraktno i agresivno. Što treba raditi na kontinentu koji već gotovo dvije tisuće godina živi kršćanstvo i koji ga je misijskim djelovanjem raznio po cijelom svijetu? Činjenica je da su velika područja Evrope dekristijanizirana, bilo preko ateizma bilo preko liberalnog sekularizma, tako da osamostaljeni čovjek više ne drži do Objave. Radi toga cijela Crkva, prije svega ona u Evropi, pozvana je da novim evangeliziranjem opet u sve dijelove Crkve donese navještaj vjere i preko životvornog vjerskog života opet usadi kršćanstvo u kulture. Zapreke koje dolaze iz povijesti, kao što su vjerski raskoli, ratovi i neprijateljstva moraju biti ispravljani i zaliječeni kršćanskom ljubavlju.

* Dr. Karl Gastgeber, sveučilišni profesor na Karl-Franzens-Universität-u u Grazu, predaje pastoralnu teologiju na Institut-u für Pastoraltheologie vorstand spomenutog univerziteta. Za svog boravka u Splitu, u listopadu 1989, dao je ovaj rad za *Crkvu u svijetu*, koji donoimo u hrvatskom prijevodu.

Neki teolozi radi toga predlažu da bi umjesto evangeliziranja bilo bolje reći: izmirenje, oslobođenje, ujedinjenje, nada. To su ključne riječi u navješćaju vjere, koje se moraju oslanjati na evanđelje, da bi mogle obuhvatiti dubine ljudskog života.

1. Bit i zadaća osnovnog pastoralna

Crkvena služba upravljena je uvijek na Gospodina Isusa Krista a ne na neke vremenske zadatke. Osnovni pastoral mora kritički promatrati ciljeve i njihovu upravljenu prema zapovijedi Isusa Krista. Ciljevi se dijele na glavne i sporedne (prvotne i drugotne). Ovu zadaću koja se usredotočuje na sadržaj i na upravljenu prema cilju nazivamo kriteriologija. Prije se nazivala materijalna kerigmatika. Druga zadaća je isticanje usklađenosti prilika sa navješćajem evanđelja. Ona se naziva kairolgijom (kairos = pravovremeno, u pravi čas). Na trećem mjestu dolazi primjena poruka u kršćanskom djelovanju i odlučivanju. To se naziva praxeologija ili pastoralna praksa.

Osnovni pastoral ima uzor u djelovanju i postupku samoga Isusa, kako izvještava Sv. pismo o izliječenju gubavca. Isus ima Očevu zapovijed da ljudima donese poruku spasenja. On se najprije obraća siromasima, bolesnima i odbačenima, dotiče ih rukom (za razliku od Mojsijeva zakona), izgovara riječi koje ozdravljaju i time čini da bolesnik ozdravlja. Isusova praksa je uzor za našu praksu.

Što to znači u današnjem kontekstu? Gdje su danas siromasi i gubavi? Samo egzegetsko tumačenje nije dovoljno. Moramo u praksi napredovati. Tako npr. novu praksu prigodom krštenja, prigodom pouke roditelja i kumova, za razliku od onoga što je bilo prije, treba više vrednovati, iako neki kojih se to tiče možda dostatno ne shvaćaju, jer tako prije nije bilo u praksi. Isto tako danas se je promijenilo stajalište Crkve prema ratu. Prije je moralna teologija još prihvaćala pravedni obrambeni rat, a danas se odbacuje svaki rat, jer bi radi postojećih nezamislivo velikih skladišta oružja doveo do uništenja čovječanstva.

Poslije II. vatikanskog koncila promijenio se je i osjećaj shvaćanja odgovornosti vjernika. Danas svi vjernici tvore jednu Crkvu i sudjeluju u crkvenom djelovanju. Daju svjedočanstvo svoje vjere, jer su za to osposobljeni u zajedničkoj katehezi. Često treba upozoravati vjernike, da oni kao pomoćnici u potvrdi moraju sudjelovati u pripravi, da bi se postigla što bolja priprava krizmanika. Isto tako praksa današnje Crkve vodi ljude u institucije kao što su župa i biskupija i u pastoralnu socijalizaciju u kojoj svaki ima svoju posebnu zadaću.

Glavni cilj je Isusova zapovijed, njegovo nasljeđe, ali pri tome treba istaknuti da se danas, na žalost, često stvaraju samovoljna konkretiziranja Isusova nasljeđa u različitim kulturama. Konkretiziranja bi morala biti ispitana da li odgovaraju glavnome cilju evangeliziranja. Zato često nastaje napetost između tradicije i današnjih prilika, koje se izražavaju u ključnim riječima. Ima mnogo i sporednih drugotnih ciljeva, tj. onih koji podupiru ili promiču očuvanje vjerskog dobra. Ali i oni mogu dovesti i do stagnacije i okoštalosti. Praktična teološka analiza mora takova

zastranjenja otkriti i tako preoblikovati, da služe glavnim ciljevima evangeliziranja. Takovo poboljšavanje prakse dugoročna je zadaća pastoralne futurologije.

Krize orijentacije i besciljnost smetaju da kršćani dobro žive i rade. Takvi kršćani se povlače, istupaju iz Crkve, napuštaju službu ili postaju kritičari, koji Crkvi više štete nego li joj pomažu. Jasno je da se za nepoznatim ciljem ne može ni težiti niti se za njega boriti. Takovi službenici Crkve bave se sporednim ciljevima, gube zanos svoga poziva i podaju se alkoholu i drogama. Neki crkveni službenici bacaju se na divlju građevinsku ili gospodarsku djelatnost, kompjuteriziraju svoje pastoralne zadaće ili se brinu samo za svoj privatni život.

Što bi se moglo učiniti za novu orijentaciju? Često se iznose provokativni zahtjevi crkvenim poglavarima da bi morali više vremena posvetiti radu oko orijentacije. Ovakove provokacije često imaju negativan učinak i najčešće se ništa ne postiže. Tu nedostaje otvoreni dijalog između solidarnih osoba. Samo se dijalogom može raditi na orijentaciji.

2. Stalni i glavni cilj

Takav glavni cilj je u središtu crkvenoga rada i svi ga moraju vršiti. Uz to, on se može odražavati na mnogobrojne znanstvene načine. Sve ga teološke discipline istražuju i vrlo mnogo doprinose razjašnjenju ovoga pitanja. Osnovni pastoral istražuje tajnu Utjelovljenja i kenosis Isusa Krista te ispituje kako bi se to primijenilo na pastoralnu djelatnost. Vječna Riječ se je pojavila u našem povijesnim društvu i ovdje se utjelovila. Ljudska povijest postala je povijest spasenja, ali će biti povijest nespasenja, ako ljudi ne prihvate poslanje Sina i budu tražili svoje vlastite putove. Crkva je *drama povijesti Božje ljubavi prema ljudima*, koju on u svojoj slobodi i bez njih može izvesti. Crkva naviješta Božje obraćanje u ljubavi ljudima (anonimni kršćani). Bog želi da se svi ljudi spase. Bogočovječna tajna u Isusu prešla je u njegovu ustanovu (Crkva). Božansko i ljudsko nisu u njemu pomiješani, ali isto tako nije ni jedno od drugoga odijeljeno. Stvoreno je novo životno područje, Božje kraljevstvo. Isus je pred nama prošao kroz patnje i smrt do uskrsnuća. Slijedeći Njega čovjek stiče povjerenje u ljubav prema Bogu i ljudima, uči se pravednosti, miru i posinjenju. Crkva ima zapovijed da promijeni svijet. Zlo treba odstraniti a dobro zasaditi, da bi tu raslo novo čovječanstvo koje je određeno za novo nebo i novu zemlju. Evangelizacija donosi svim ljudima ovo spasenje, iako kroz dugotrajan proces, koji mi nazivamo inkulturacija. Zato je nužno potrebno svjedočanstvo življene vjere.

Konkretizacija ovoga glavnog cilja mora se ostvarivati prema prilikama te paziti na povijesno i kulturno mjesto ostvarivanja. Praktična teološka kriteriologija ne smije zato u poruci utemeljenja jednostavno ponavljati ciljeve djelovanja nego nastojati da u novim formulacijama u današnjim ključnim riječima izrazi glavni cilj. To konkretno znači, da svatko mora paziti na svoje ključne riječi, mora donijeti svoja vjerska iskustva. Isto moraju činiti i grupe i zajednice kao i vrhovni upravni gremiji i sinode. Takve ključne riječi bile su za II. vatikanski sabor pojam naroda Božjega,

vjerske slobode, mira itd. Crkva se smatra pozvanim dijelom čovječanstva u kojemu očito treba biti ono što Bog kani ostvariti sa cijelim čovječanstvom.

3. Mnogi drugotni ciljevi

Crkva je u predaji Isusova događanja doživjela različite institucionalizacije, razvitke dogmi, razvijanje liturgije, čudorednih pravila za život i pastoralnih oblika organizacije. Uz to treba da predaja izvornog događaja bude istinito predana. Sporedni ciljevi najčešće su ambivalentni i mogu dovesti do okoštalogosti i stagnacije u rastu.

Zbog zadovoljenja religioznih očekivanja neki bi htjeli, kao u pučkim religijama, da vjera kao baldahin štiti njihove životne nade, te da, kao sveti štiti, od njih odstranjuje životne teškoće. Na taj način oni žele učiniti učinkovitim oprečna ljudska očekivanja, ugrađena u sveti Božji svijet, preko sadržajnih obreda kojima Crkve upravljaju. Danas je sve teže pozivanje na sveti Božji narod. Ima toliko različitih tipova članova Crkve. Uz areligiozne postoje i takvi koji su religiozni u Crkvi i takvi koji su religiozni u smislu Crkve. Uz to ima mnogo religioznih koji su izvan velikih Crkava.

Ako ostanemo kod biblijske poruke treba pučku religiju označiti kao ambivalentnu. Biblija nas poziva da slijedimo Isusa, pučka religija želi zadovoljiti samo religiozne potrebe. Ova se pučka religioznost stiče većinom već u djetinjstvu. S njome raste također i ljudska praželja za ugledom, moći i ekonomskom sigurnošću. Glavni službenici teže za primjernim socijalnim prestižom u društvu i u Crkvi, pa moderna ekspertokratija potiskuje pravu službu u smislu Evanđelja.

4. Misлити prema prilikama (kairološki) i znanstveno planirati

Kairološka analiza prakse pokazuje da li praktično djelovanje u Crkvi odgovara prilikama ili se protiv struje muči da bi ostvarila glavne i sporedne ciljeve evangelizacije. Za obrazloženje pastoralnih prilika treba upitati: kako je život uređen i što znači? Kako izgledaju odnosi između osobe i društva? Kakav ugled ima vjera (Crkva) u dotičnom društvu? Društvo se stalno mijenja, zato se stalno mijenjaju i kairološke okolnosti. To se dogodilo i s »kršćanskim društvom« u kojemu je bio monopoliziran način života i dodijeljen samo pojedincima. Crkva i država u državnoj su religiji jedno, npr. u vremenu poslije reformacije. One koji su napustili Crkvu progoni; tek se u vrijeme prosvjetiteljstva počinju tolerirati.

U prelasku u industrijsko društvo nastupile su filozofske i prirodosnovne promjene. Racionalističko liberalno građanstvo stvaralo je svoj položaj u društvu. Bolja proizvodnja sredstava povećavala su proizvodnju. Radnici nisu uspjeli u društvu stvoriti svoj posebni položaj. Oni su prihvatili marksizam, koji ima različite oblike na Istoku i Zapadu. Na Istoku je zavladao realsocijalistička partija (komunisti) koja je radikalno monopolizirala, svim sredstvima koja su joj bila na raspolaganju, određeni socijalističko-ateistički oblik života. Sada se preko latentnog

pluralizma pokazuje rastrojavanje toga monopola (perestrojka i glasnost). U Poljskoj je Crkva pomogla ostvariti narodnu opoziciju i nesocijalističku vladu.

Pod vidom novog evangeliziranja u Evropi moramo ustvrditi da u Istočnoj Europi Crkva živi na rubu progona. To je čini privlačnom za mlade, jer se oni bune protiv partijskog birokratizma. Crkveno vodstvo traži putove da bi za male Crkve dobilo više slobode.

5. Slobodarsko-pluralistička društva

Na Zapadu se radi o slobodarsko pluralističkim vrstama društva. Nema monopola; vlada tržište životnih nazora. Građanin mora sam svoj život zasnovati i za njega odgovarati. Liberalno socijalistička politika kulture teži da se udalji od Crkve i države. Pri sekularizaciji, Crkvi su oduzeti svi privilegiji. Ali je ona zadržala još prednost javnog udruženja. Gdje Crkva raspolaže s dovoljno novca, zaposlila je i mnogo stručnjaka. Pluralizam prisiljava ljude na stalni izbor. Svaki čovjek mora izgraditi svoj vlastiti identitet. Većina kršćana jesu kršćani koji biraju, a postoje i oni koji se obraćaju. Mnogi radi svojih poteškoća napuštaju Crkvu, ali oni koji ostaju u Crkvi imaju veće mogućnosti za biblijsku, moralnu i pastoralno praktičnu izobrazbu negoli je to bilo u prijašnjim vremenima. Tema zajednice prožima pastoralne prilike. Bolje snalaženje Crkve u konfliktnim slučajevima i životnim krizama govori u korist Crkve. Različiti stručnjaci zamjenjuju kleričku Crkvu (pomanjkanje svećenika).

Mnogo se kritizira i pluralizam. Što koristi sloboda, ako privreda oblikuje društvene odnose preko principa proizvodnje i potrošnje. Od Crkve se zahtijeva da ne smeta proces proizvodnje i potrošnje, jer će biti isključena iz javnog života. Nedopuštena zavodljivost kupovanja i potrošnje i prisila da se nešto mora imati ograničava svjesno građenje i otežava pristup transcendentnom području vjere.

Taktika pastoralnog djelovanja mora težiti za otporom protiv težnje za posjedom, radnim uspjehom i produbljivanjem svijesti. To će se postići s prestankom osiromašenja svakidašnjice, oživljavanjem starih slika nade, preko razvitka alternativnih života.

6. Postindustrijsko društvo

Ono dolazi i pokazuje se u egzistencijalnom strahu pred ABC oružjem, pred uništavanjem okoliša i pred razvijanjem odnosa muškarac—žena. Capra govori o prelaznom vremenu. Treba prihvatiti, da će se pri jednom takvom preokretu neshvatljivih razmjera promijeniti i stav Crkve i religije. Ima li Crkva kairolške gipkosti da i u budućnosti razvija dinamički stil djelovanja?

7. O nužnom crkvenom stilu djelovanja (Prakseologija)

Da bi Crkva bila stalno obnovljiva, mora dolaziti do napetosti između izvornog naloga i svakodnevnih prakse, ali i sa društvene strane koja se stalno mijenja, a u toj društvenoj situaciji Crkva treba živjeti. Kri-

teriologija se zato mora brinuti, da budu sigurni ciljevi djelovanja. Također treba stalno paziti i na inkulturaciju.

Prakseologija, kao nauka o prelasku u dijalektičko polje napetosti između strukture i osobe, upravlja obnovama u Crkvi. Neophodni procesi obnove za novu evangelizaciju vrše se u više faza. Otkupljenje se događa kroz vrlo bolne konflikte. Osobe se skupljaju u pokrete. Nastaju protu-pokreti. Otpor opet pojačava snagu reformatora. Od osobitog je značenja ako se odgovorni prihvate vizije, ako ih osobno prošire ili dozvole da ih drugi prošire. Ako obnova ne uspije, trebalo bi se iz toga naučiti i preko obnoviteljskih ideja praviti nove pokušaje. Budući da svi vjernici sudjeluju u crkvenoj praksi, svi su pozvani na obnovu napretka crkvene prakse. Crkveni poglavari moraju promicati sudjelovanje sviju.

Osnovni pastoral doprinosi kroz kriteriologiju, kairologiju i prakseologiju dinamički pristup u istraživački rad da bi nova evangelizacija ponudila inkulturaciji mnogolike europske kulture vrijednu pomoć. U svom pismu o pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu Ivan Pavao II. objavio je dramatičan poziv na novu evangelizaciju kršćanske Europe.

8. Razjašnjenje pojmova evangelizacija, misije, evangeliziranje i nova evangelizacija

Od II. vatikanskoga u Katoličkoj se Crkvi ističe izraz »evangeliziranje«. Morao se odijeliti od pojma misije, koje znači propovijedanje evanđelja preko misionara narodima koji još ne vjeruju u Krista. Evangelizacija je navještanje Evanđelja kršćanskim narodima gdje postoje manjkavosti u vjeri i obraćenju. Riječ apostolat znači isto, a pri laičkom apostolatu uključuje još i svjedočanstvo kršćanskog života. Papa Pavao VI. 1975. god. poslao je apostolsko pismo *Evangelii nuntiandi* i u njemu evangeliziranje upotrijebio kao nadpojam za misije, apostolat, navještanje i ekleziogenezu.

Evanđelje mora prodrijeti u kulture, a to se naziva inkulturacija. Treba velike hrabrosti i mnogo naprezanja da bi se jednu kulturu evangeliziralo. Najprije pitaju ljudi za evanđelje na temelju životnog svjedočanstva kršćana. Poslije toga slijedi naviještanje, da bi se postigao pristanak srdaca. Tek tada slijedi krštenje i pristupanje euharistiji.

Evangeliziranje sadrži i mnoge drugotne elemente, koje kultura vrlo snažno određuje. Najprije treba paziti na pitanja i potrebe ljudi. Tako se u ovome dokumentu iscrpno ulazi u poruku oslobođenja, kao naglašavanje južnoameričkih odnosa. Svaka Crkva bezuvjetno treba biti uvijek iznova evangelizirana ako želi sačuvati svoj zanos i snagu. Evangeliziranje je upravljeno kršćanima i nekršćanima, onima koji su odstupili i onima koji ne vjeruju.

9. Novo evangeliziranje Europe

Neke europske zemlje primile su kršćanstvo već u starom vijeku, druge tek u srednjem vijeku. U našem vremenu nestalo je vjere u nekim zemljama. Preostali otoci vjere poslužili su kao polazne točke za novo evangeliziranje. Ponekad se pokazuje i kao zapreke zbog njihove oko-

štalosti ili izrođenog vjerskog ponašanja. Zato je potrebno novo evangeliziranje. Papa smatra da ono treba cijelom svijetu. U apostolskom pismu o pozivu i poslanju laika u Crkvi papa piše: »Čitave zemlje i narodi, u kojima je prije cvjetala vjera i kršćanski život i u kojima su se mogle stvarati žive vjerske zajednice, prolaze sada kroz teške kušnje, a katkada je vjera odlučno potisnuta od proširenog indiferentizma, sekularizma i ateizma koji se neprestano razvijaju. Prije svega tu se radi o zemljama i narodima tzv. prvog svijeta, u kojemu blagostanje i potrošnja, ponekad praćeni strahovitim siromaštvom i velikim potrebama, potiču i omogućuju takav život, kao da Boga nema« (br. 34).

Austrijskim biskupima rekao je papa u Salzburgu 1983: »Mjera sekularizacije kao posljedica blagostanja i religiozne ravnodušnosti proširila se je i kod vas u životu pojedinca, obitelji i u cijelom javnom životu. Vjera je izgubila snagu u svakodnevnom konkretnom životu. Danas se ne traže samo pojedinačne pastoralne inicijative već je sveobuhvatno novo evangeliziranje svakim danom sve obuhvatnije. Ono treba početi od pojedinaca, obitelji i zajednica koje trebaju sve učiniti da zasuti izvori vjere i uvjerenog nasljedovanja Krista ponovo protoku.«

Od II. vatikanskog Crkva se je otvorila svijetu. Stupila je u dijalog i proglasila autonomiju svjetovnog područja. Pluralizam dopušta također prostor za vjeru i djelovanje Crkve. Prevladava tolerancija, koja uvažava i uvjerenja drugih, kada se s njima i ne slaže. Sekularizam je najčešće samo proširenje ateizma, koji svijet gleda kao imanentnu stvarnost a prihvaćanje Stvoritelja smatra suvišnim.

10. Temelji ponovnog evangeliziranja

Isusovac Robert White na temelju iskustva u USA opisao je proces novog evangeliziranja u slijedećim stupnjevima:

- a. Svemu prethodi duboki poremećaj komunikacija između Crkve i određene kulture kroz temeljite privredne, političke i socijalne promjene. Prijašnja inkulturacija religije više nema učinka, ljudi više ne osjećaju da im Crkva nešto govori, nego prelaze u druge sekte ili svjetonazorske grupe.
- b. U Crkvi nastaju grupe koje se bave smislom i životnim pitanjima. Postavlja se zajednička dijagnoza. Analiziraju se tjelesne i duhovne potrebe. Traži se od svih članova Crkve da iznalaze novi govor i duhovnost.
- c. Slijede komunikacije s ljudima iz različitih društvenih područja. Crkva razvija novi govor i nove simbole u predavanju evanđelja uz čuvanje dosadašnjih temeljnih izričaja, npr. preko sakramenata.
- d. Crkva se treba interesirati za socijalne, političke i kulturne probleme društva i doprinositi ostvarenju svih vrijednosti.
- e. Slijedi teologija u skladu i smislu prakse, koja je bitna za nove oblike komunikacija. Ona mora stvoriti sintezu između kulture vjerovanja i socijalnopolitičke stvarnosti, ali ipak poštujući tradiciju kršćanske mudrosti.

Klasičan primjer ponovnog oživljavanja katoličke vjere u Južnoj Americi u posljednjim desetljećima odvija se preko teologije oslobođenja i njezine primjene u bazičnim zajednicama. Svjesni nastup sjevernoameričkog katolicizma isto je tako plod novog evangeliziranja preko useljenika u posljednjem stoljeću.

11. Prijedlog za novo evangeliziranje Europe

a. *Stanje Crkve u sadašnjoj europskoj kulturi*: Rastava između Crkve i države ostvarena je gotovo u svim europskim državama. Monarhije su se pretvorile u demokraciju, a demokratski oblici provode se i u preostalim još neoslobođenim društvima. Kroz novu industrijalizaciju i stvaranje gradova nastala je potreba novog socijalnog reda, čije je oblikovanje još u toku. Ovaj novi red nastaje djelomično bez Crkve, ali često i protiv Crkve. Crkva se i danas još zatvara pred sekularizacijom, emancipacijom i pluralizmom. Ima znakova većeg zajedničkog rada s političkim moćima i s privrednim i kulturnim gremijima, koji s druge strane traže utjecaj Crkve i žele ga osigurati.

b. *Unutarcrkvene komunikacije*: Sporazumijevanje različitih Crkava u pojedinim narodima stoji tek na početku. Vidi se da Europa mora pronaći zajednički međucrkvjeni jezik. Alfred Delp je pisao: »Ako Crkve čovječanstvu još jednom ponude sliku posvađenog kršćanstva, one će biti otpisane« (*Spisi IV*, 319).

c. *Komunikacije s društvom*: Smetnje u vanjskom području Crkve dovele su do toga da su se društvena područja bitno izmjenila. Želi li Crkva sada provesti novu inkulturaciju, mora najprije preostalo društvo riječju, djelom i simbolima poučiti na novi način o nepromijenjenoj evanđeoskoj poruci. K tome mora društvene vrijednosti prihvatiti i sama se postaviti kao zajednica koja pomaže da se te vrijednosti ostvare. K tome Crkva mora paziti i na pretjeranu osjetljivost današnjega društva u odnosu na slobodu. Ne smije nikako pri prenošenju evanđelja zaboraviti na pretjeranu osjetljivost za slobodu, što se može dogoditi pri prizivu na autoritet uz odbacivanje dokaza. Europski čovjek teži demokraciji, jer ovaj oblik države najbolje vrednuje njegovu slobodu i ljudske vrijednosti. Crkva doduše nije demokracija, ali ima i vrlo mnogo demokratskih elemenata u samoj sebi npr. od izbora pape pa sve do biranja u župska vijeća, od sabora pa sve do radnih tijela u župi. Crkva naročito mora paziti na slobodu i prihvatiti pluralizam koji danas vlada u društvu. U evanđelju ima Crkva izvrsnu školu kako se treba postupati u pluralističkom društvu. Treba se odreći vlasti pri provođenju svojih interesa, a njegovati toleranciju. Radi toga Crkva surađuje s onima koji drugačije misle.

Naročito mora paziti na crkveni sastav simbola od sakramenta do slavljenja blagdana. U tom smislu Crkva treba još mnogo razmišljati da bi pronašla prikladan pristup ljudima.

d. Crkva se mora isto tako pozabaviti s europskim problemima i projektima za budućnost. Mora se angažirati svuda gdje osjeća takav nalog po evanđelju. Tako se treba zauzimati za očuvanje mira, podupirati razo-

ružanje i založiti se za ujedinjenje Evrope. Treba doprinositi i za pravedni socijalni red. Zalagat će se za rješenje problema droga i očuvanje okoliša. Ako se Crkva bude bavila samo čisto religioznim događajima u svojoj djelatnosti, ubrzo će završiti u gettu.

e. Kairologija i kriteriologija traže novu teologiju, koja će moći odgovoriti i govoriti promjenjivim stanjima modernog vremena. U pluralističkom svijetu Crkva se mora okrenuti teologiji duhovskog čuda, da bi svoju poruku mogla priopćiti u različitim sustavima mišljenja i da bi mogla reći istinu u različitim jezicima. Važno je da nova teologija bitno doprinese prevladavanju novih životnih problema. »Samo novo evangeliziranje može jamčiti produbljivanje prave i čvrste vjere, koja želi tradicijama dati snagu pravog oslobođenja« (kaže Papa u apostolskom pismu laicima; br. 34). Kardinal Ratzinger ukazuje na to da novo evangeliziranje nema određenog programa. Papa daje samo poticaje, a biskupije moraju razvijati stvaralačku energiju (*Kathpress*, 8. V. 1989, s. 1). Novo evangeliziranje je proces, koji izaziva fantaziju i kreativnost svih katolika iz prvoga svijeta. — Nadamo se da će to biti uspješan proces.

THE PASTORAL METHODS FOR THE REEVANGALIZATION OF EUROPE

Summary

According to the author, the main task of the pastoral is: Historical achievement Christs Merry message of rescuement. In analise of the society, time and concrete opportunities he especially concentrates his attention on spiritual, cultural and religious needs of todays Europe. The pastoral should take care of his main target and concrete opportunities. Those are the suppositions needed for a new succesful reevangelization.